

Stretnutie

Gróf Ferdinand Pálffy dôverne poznal malebné zákutia lužných lesov v blízkosti kráľovského mesta Prešporka. Najmä v lete, keď ho neviazali povinnosti v neďalekej Viedni, jazdil sem často so svojimi najvernejšími priateľmi. Vždy sa tu cítil právom ako doma. Lesy na brehoch rozvetveného Dunaja už od pradávna patrili slávnemu rodu Pálffyovcov. Ferdinandov otec, gróf Leopold, mal vždy radosť, keď mohol privítať svojho syna v ich obľúbenom rodinnom sídle na hrade Červený Kameň. Občas mu vyčítal jeho prílišný záujem o viedenský hudobný život. Ferdinand bol zanietým vyznávačom koncertného umenia. Pre svojho obľúbenca, hudobného skladateľa Ludwiga van Beethovena, sa Ferdinandovi podarilo u svojho otca dojednať nemalú finančnú podporu. V blízkom i ďalekom okolí sa vtedy nehovorilo o ničom inom len o veľkodušnej Pálffyovskej štedrosti. Aj preto mal gróf Ferdinand vždy vyhradené na všetkých viedenských premiérach to najčestnejšie, najváženejšie miesto. Jeho podnikateľské zámery v oblasti vážnej hudby a divadla mu postupne prinášali znamenité výsledky.

Bolo to v zime roku Pána 1823, keď už ako spolumajiteľ najväčšieho viedenského divadla stál sám, zamyslený, na brehu zamrznutého jazera. Hneď na začiatku zimy silný mráz trblietavú hladinu jazera dočasne zviazal mocnými ľadovými okovami. Blížil sa čas privítať ďalší nový rok. Ferdinand pevne dúfal, že bude pre neho ešte úspešnejší ako ten odchádzajúci. Mal pred sebou ďalšie smelé plány. Všetko má ale svoj čas. Myslel sa mu opájala krásou panenskej zimnej prírody. Mráz ho štípal do tváre, ale zima mu nebola. Teplý kabát z kožušiny mu siahal až poniže kolien. Tiež vysoké husárske čižmy ho dostatočne chránili pred decembrovým chladom. Lov na vysokú zver bol už od mladosti jeho prestížnou záležitosťou. Družina, ktorá ho doprevádzala

cestou, odbočila na druhou stranu od jazera. Na chvíľu zostal v hustom lese celkom sám. Ovíal ho čerstvý vánok. Priniesol mu nečakané prekvapenie. Z hustého lesa majestátnym krokom vypochoďoval statný šestnástorák. Zastavil sa na brehu jazera. Grófovi sa nečakane ponúkla príležitosť na krásnu trofej. Jeleň na chvíľu spozornel. Z nozdier sa mu paril biely kúďol. *Len pod ešte kúsok bližšie, len pod,* prihováral sa mu v duchu Ferdinand. *Moje šípy sú presné, nebude to bolieť.* Jeleň poddajne vykročil smerom k prekvapenému poľovníkovi. Gróf Ferdinand natiahol tetivu svojho osvedčeného luku. Mal už presne hamierené, keď ho zrazu niečo vyrušilo. Začul vrznutie zamrznutého snehu. Do toho ešte aj prasknutie zlomeného konára. Poznal, že ten zvuk nevzišiel z miesta, kde stál jeleň. Pomaly pövolil tetivu. Stále sledoval svoju trofej. Jeleň v tej chvíli vycítil, že v blízkosti sa nachádza nebezpečie. To varovné prasknutie bolo pre neho poslednou výstrahou. Dlhými skokmi sa vymohol z hlbokého snehu a zmizol z dohľadu na druhom brehu jazera.

Gróf Ferdinand zostal stáť ako skamenelý. Nedal na sebe poznať, že už vie, že ho niekto sleduje. Malé chlapča, drzé, nevychované odrazu spoza hustého krovia vyskočilo a rozbehlo sa, čo mu sily stačili, smerom preč od jazera. „No len počkaj chlapčisko nepodarené. Ty mi len tak ľahko neujdeš!“ Ferdinand rýchlo pomkol svojho tátoša za vyplašeným chlapčaťom. Stačilo len pár skokov cez krovie a malý strapatý odvážlivec už nemohol, ani nevláďal, urobiť ďalší krok smerom za svojou záchranou.

„Tu mi zostaneš! Ani sa už z miesta nepohni!“ prísne rozkázal Ferdinand.

„Ja za nič nemôžem, veľkomožný pán. Prosím, nebite ma,“ začal nariekať usoplený chlapec po pás zaborený do hlbokého záveja.

„Za nič nemôžeš, a čo tu robíš na mojom panstve?!“ Kde si sa tu vzal?“ Pleteným korbáčom chlapcovi podvihol kajúcne sklonenú bradu.

„Prošim pekne, zablúdil som,“ vypeštil zaslzené oči na veľkomožného pána.

„Zablúdil si, a odkiaľ ideš? Čo máš v tej taške? Von s tým!

„Dve ryby, pane...“

„Bol si kradnúť v rybníku...?!“

„Na trhu v Prešporku som kúpil. Na Rybnom námestí“

„To ti mám uveriť?! Nože, ako ťa volajú?“

„Matúš, ponížene prosím...“

„A či si, z ktorej chalupy...?!“

„Z hájovne, od Dražd'ákov.“

„Hájnikov syn, a kradne?! To mi tvoj otec pekne zaplatí. Sadaj na koňa, nech hneď vie, že sa mu chlapčisko po lese túla.“

Nahnevaný veľkomožný pán prehodil malého zlodeja cez chrbát svojho štvornohého služobníka. Kôň si len odfrkol sliny a poslušne sa vybral po stopách za pánskou družinou. Pálffyho priatelia nemohli byť ďaleko. Čerstvé stopy v bielej prikrývke grófa priviedli až ku najbližšej hájovni. Keď ho rozgurážení panskí spoločníci uvideli, hneď sa do výsmešného rehotu pustili: „Gróf Ferdinand nám mladého kanca v lese ulovil. Nože, či je dobre vypasený? Bude na večeru... Hájnik, kde si? Dreva prilož do pece,“ chichúňali sa, až im sojčie brká z klobúkov do snehu popadali.

Hájnik, Gejza Dražd'ák, nemohol uveriť vlastným očiam. „Matúš, praceš sa ho domov. Čo si zase vyviedol? Nešťastník!“

„Zdá sa, že máme škodnú v revíre. Ryby potajomky loví. A nie len to, ešte mi aj tú najkrajšiu jeleniu trofej z pred kuše vyplášil. Čo s ním teraz urobíme, há? Na pekáč ho posadíme a jeho otca dedičného práva hájiť naše lesy, zbavíme. Ináč to už

nevidím," vyniesol pán veľkomožný prísny, ale spravodlivý rozsudok.

„Čo si to, Matúš? Či je to naozaj pravda?“ lamentoval Draždák celý z toho zmätený.

„Kde máš jazyk, nezbedník!“ smiali sa škodoradostní páni malému „kancovi“, rovnó do očí. „No, už sa drevo rozhorelo, čo nám ešte nakoniec prezradíš? Počúvame, máš posledné slovo,“ strašili ho ešte viac.

Malý Matúš sa po chvíli predsa len k slovu odvážil: „Strýko Ernest povedali, že pri jazere žije Jelení kráľ, pán všetkých lesov. Že mu nikto nesmie ublížiť.“

„Ale, čo to táraš, Matúš,“ božekal jeho otec. „Neverte mu, pán veľkomožný, určite má horúčku, nevie čo hovorí. Celý je premočený, bude asi na smrť prechorený – blúzni, dajte mu prosím zľutovanie, už to nikdy viacej neurobí.“

„Pozrime sa, Jelení kráľ,“ smial sa aj gróf Ferdinand. A ty určite si jeho najvernejší služobník. Opovážiš sa veľkomožnému pánovi jeho lovecké plány prekaziť. Čím mi teraz za to zaplatíš?“

„Mám dve ryby, čo som na jarmoku kúpil.“

„A to ešte k tomu, či sú len naozaj tie šupináče z jarmoku? A keby aj, to všetko je málo. Čo mi ešte ponúkneš, ak ti je život milý?“

„Píšťalu mám, veľkú – pekne cifrovanú.“

„Pozrime sa, obchodník. Nebodaj si ju aj sám vystrúhal? A nebodaj aj zahrať na nej dačo zvládzeš?“

Chlapec nesmelo skízol dole z koňa. Pán veľkomožný mu to dovolil. Sledoval chlapca, čo sa mu v jeho detskej hlave zase vyrojí. Matúš sa triasol zimou aj strachom, čo bude ďalej. Stiahol si z hlavy deravú čiapku. Strapatý bol, ale to už k týmto lesom prináleží viacej ako tá všelijaká pánska noblesa pripútaná k pozláteným vznešenostiam. Keď by grófovi pán Boh doprial,

tiež by rád mal doma takého chlapčiska vzdorného, čo sa za svoje slovo v strachu, ale predsa, postaví.

Zoskočil z koňa aj pán veľkomožný. „Nože,“ strčil do chlapca. „Uvidíme, či sa len chváliť vieš, a či nám naozaj na tom svojom deravom drierku aj niečo zanôtiš...“

„Zanôtim, pravdaže zanôtim, zažiarili Matúšovi jeho muzikantské oči.“

„Ale to ti hovorím, nie ledačo. Darobné kvílenie, čo zlých duchov z pece vyháňa. Inak ti beda za to bude!“

„Takú onakvú, čo ma strýko Ernest naučili.“ Matúš už ani na dovolenie nepočkal, s radosťou na duši do svojej komôrky na vrch hájovne sa rozbehol.

Grófova družina už zatiaľ za prestretý stôl sa posadila. Hájnik Gejza im tie najlepšie dobroty pripravil. Ako sa pre vzácnu návštevu aj patrí. Pečená divina rozvoniavala, ani grófovi Ferdinandovi pokoja nedala. A k toľkému hodovaniu ani pivo z prešporského pivovaru nechýbalo... Len či naozaj? Že či naozaj niečo nechýbalo? Keď nie husle ani klavír, aj obyčajná píšťala musí byť dobrá. „Ticho!“ zvolal odrazu gróf do všakovakej, darobnej chlapskej vravy. „Hájnik, kde máš chlapca, či nám podaromky niečo prisľúbil?“

„Tam bude, na priečelí, z druhej strany,“ strachoval sa správca podunajských lesov o svojho syna.“

„Dole s ním. Prišla mi chvíľa. Muzika mi chýba.“

„Chlapec hneď scupkal dolu po schodoch. Na píšťalu nezabudol.“

„Tu si, muzikant... Kde máš noty?“ Či sa takto pred pánov na koncert prichodí? V deravých nohaviciach? Koľko ti je rokov?“

Chlapec nesmelo zodvihol ľavú ruku, ukázal na malej dlani päť prstov, k tomu na pravej pridal ešte dva prsty. Len dva, aby neklamal, lebo osem mu bude až na jar, keď sťahovavé vtáky zase priletia.

„Sedem, kdeže si ich tolko nabral? To už aby si sa čochvíľa za husára chystal. Šabl'u v boji tasil. A túto poznáš? *Takým som ja veľkým pánom, pri husároch kapitánom. Za sto zlatých ma nedajú, či mám milú sa zvedajú...* No, nič nehovoriš... *Takým som ja veľkým pánom... pri husároch kapitánom,*“ pridali sa do hlasitého prekárania aj ostatní prísediaci, len aby im ešte viacej do smiechu bolo.

Matúš len prižmúril oči, aby veľmi nerušil, potichučky si začal len tú svoju pospevovať: „*Mám ja štyri kone vrané, zanesú ma k mojej mame...*“

„Štyri kone vravíš? nie si ty veru hocijaký pán. Ba aj veľkomožný. Ticho!“ oboril sa zrazu gróf Ferdinand na roztopašných hodovníkov. „Matúš nám zanôti, na pišťale zahrá.“

Zbrojnošská cháska na chvíľu stíchla. Matúš sa máličko nadýchol a ako jemný vánok vniesol do príbytku povznášajúci zvuk tónov jeho zázračnej pišťaly. Melódia o štyroch vraníkoch premočila aj praskot brezového dreva v rozpálenom krbe. Pán veľkomožný len krútil hlavou. Nie, že sa mu niečo znepáčilo. Ba práve naopak. Hudba je pre neho každodenným balzomom. Vie potešiť i s clivotou spomienky prichýliť. Či sa to patrí alebo nie, do očí mu, pánovi veľkomožnému, neskrývané slzy vyhŕkli.

„Dost' už bude, Matúš,“ zastarel sa otec, keď už aj jemu do babského plaču prichodilo. „Odpusťte, pán veľkomožný, len nedávno mu choroba jeho mati tam do večnosti odviedla. Stále tú samú, tam hore do neba, vypiskuje.“

„S chlapca dačo bude. Len tak podaromky na pišťale nevyhráva. Pôjdeš so mnou,“ zvažnel v hlase gróf Ferdinand. V divadle potrebujeme na operetnú scénu mladých muzikantov. Čo ty na to? Na jar sa naspäť do Viedne vraciame. Zastavím sa v hájovni, ak otec privolí.“

„A čo by tam Matúš s vami, pán veľkomožný? Móresu chlapčisko nemá. Chorľavý je čo chvíľa. Len je on stále v tomto

dunajskom kraji privyknutý. Podakuj sa, Matúš, či už aj to ti zase pripomínať musím?!”

Matúš sa úslužne pred grófom poklonil, ruku pobozkal, na stolček sa posadil. Operetná scéna...? Nerozumel, za čo má byť grófovi taký vďačný.

„Mladý Mozart bude z neho,“ obrátil svoj pohľad gróf Ferdinand na ostatných spoločníkov. Wolfgang Amadeus, pošepkávali si medzi sebou. Lebo nahlas sa pred grófom neopovážili. „A teraz nám niečo z tých veselších: *Na Prešporku, na Dunaji, húsky sa perú... húsky sa perú...*“

Matúšovi očka iskrou zaihrali, potešil sa, že má povolenie pánom urodzeným na píšťale do radosti zanôtiť. Chlapi ani nelenili, do kola sa pochytili, dupkali si do hŕty. Na dušu im dobre prišlo, až keď nevládali, skoré ráno na okno im zaklopalo. Až keď pred obedom z drevených lavíc povstávali, vybrali sa ďalej za svojim cieľom na hrad Červený Kameň.

„Na jar sa tu zase stavím,“ pripomínal na rozlúčku gróf Ferdinand malému Mozartovi.

Keď už zima poľavila, sneh sa do potôčikov pretavil, aj sťahovavé vtáky z diaľky prileteli, Matúš z priečelia hájovne stále vzácnych hostí vyzeral. Že mu sám gróf Pálffy niečo sľúbil, to mu bolo isté, ako že sa Matúš volá. Len či sa mu, veľkomožnému, dačo zlého do pánskej cesty nezaplietlo, plány neskrížilo?

Grófa Ferdinanda toho roku veľká sláva obklopila. Už aj druhé divadlo v preslávenej Viedni mu do jeho majetkovej správy prináležalo. Návštevníci divadelného i operného umenia si už ani nevedeli predstaviť nové predstavenia bez bohatej scénickej výpravy. Meniace sa obrazy s veľkými majestátnymi kulisami. Otáčavé javisko, to všetko zatajovalo dych stále náročnejším divákom. Najnovšie naštudovanie biblického príbehu s veľkým detským spevokolom prinieslo mnoho chvály ale aj kritiky. Našli sa aj neprajníci, ktorí nesúhlasili s novým. Viacej im po starom

bolo po vôli. Povrávalo sa aj o tom, že nový riaditeľ viedenského divadla sa s koncertným majstrom, nemeckým skladateľom Louisom Spohrom, nepohodol. Už sa vedelo aj to, že vraj kvôli stále viacej nepočujúcemu Ludwigovi sa tak všetko prihodilo. Či už bol na vine rozladený klavír alebo iné neuhy, ktoré postihli slávneho Beethovena, zrazu akoby všetko iné bolo vo Viedni. Bulvárne noviny mali o čom písať: *Gróf Ferdinand sa svojim veriteľom zadžil! Nie sú peniaze na drahé umenie! Tí najvernejší mecenáši chrbtom sa k divadelným záujmom otočili!*

Smutno bolo na duši grófovi Ferdinandovi. Spomienky na prvú úspešnú jar náhle nahradili obavy z budúcnosti. Prišli iné časy. Nie tie najslávnejšie, celkom iné. Jedna jar vystriedala druhú, po nej prišla tá tretia - čo grófa prinútila narýchlo odísť z veľkomesta. Hľadať útočisko pred neprajným svetom, tam v náručí lužných lesov.

Po rokoch nepredvídané okolnosti doviedli grófa naspäť do jeho milovaného kraja spolu so spomienkami na drevenú hájovňu. Nezabudol na malé okaté čudo. Pred pár rokmi sľúbil malému chlapcovi, že ho do veľkého mesta privedie. Hudbe priučí. Na nešťastie sa vtedy všetko inak stalo. Za všetko sa platí... O tom už ale bola reč. Radšej sa k tomu už ani nevracať, srdce rozjatrovať. Čo zabolí, časom sa aj zahojí.

Gróf Ferdinand sa tešil na nové stretnutie. Namieril sám tým smerom ako pred tromi rokmi - k osamelej hájovni.

„Či je niekto doma?“ zaklopal nespelo na vráta starej hájovne. Ticho ho prekvapilo. Okná na priečelí v tme boli, v príbytku sa nesvietilo. Zaklopal ešte raz, hlasnejšie... *Či sa takto pálfyovská zem spravuje?* Vzbúrila sa v grófovi pánska hrdosť. Keď už na tretíkrát chcel zabúchať, spoza hájovne pritrafil sa prihrbený správca, hájnik Gejza.

„Prepáčia, veľkomožný, nečakal som tak vzácnu návštevu v túto pozdnú večernú hodinu.“

„Čakal, nečakal, už aj otváraj. Po toľkej ceste dobre mi padne za vrch stola sa posadiť. Či sa ešte pamätáš? Kde máš chlapca? Niečo som mu priniesol.“

„Chlapca už nieto doma, pán veľkomožný.“

„A kde by bol? Kráľovi lužných lesov na písťale vyhráva? Verný je to paholok. Počkám, kým sa k večeri zase vráti. V tej tme ďaleko nebude. Možno tam pri jazere. Vrátim sa poňho, hladný bude... Nič nehovoríš... hájny, hluchý si?!“

„Ďaleko vám bude, pán veľkomožný, ta za mojím synom. Už sa z tej diaľky len tak ľahko neňavráti.“

„Čo to táraš, starý si?! Na rozum si sa pomiatol?! Chlapcovi som slúbil, tak som prišiel. Viem, bolo treba počkať, ale skôr, ver mi, naozaj, skôr sa mi nedalo.“

„Ved' on vás čakal, pán veľkomožný. I v tú jar so svojim Jelením kráľom sa dohodovil, že nie na dlho, tam do toho veľkého mesta, s vami sa vypraví. Na druhú jar, to samé mu slúbil, že v jeseni zase spolu budú. Ale tak sa už nestalo. Život mu dal spoznať celkom inú cestu. Tá ho celkom inam zaviedla. Chorľavý bol čoraz viacej. V posledných dňoch už ho ani jeho cifrovaná kamarátka k veselosti neprivedla. Ale tak mi pripomínal, že len vám, pán veľkomožný, jeho verná písťalka patrí. Len vy jej hlasu najlepšie budete rozumieť. Tak mi na srdce nakladal. Aby ste vraj občas na nej zanôtili, tú jeho... Ved' viete, ktorú... *mám ja štyri kone vrané, zavezú ma k mojej mame...*

Tak nejako sa to všetko prihodilo, či naozaj aj stalo. Večný kolobeh zostáva stále ten istý. Život v ňom vždy dačo pridá, ale aj zoberie. Vždy sa nájde niečo, čomu možno uveriť.

Alexander Scholz